

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ

ΙΣΤΟΡΙΚΟΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ

ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Λ. ΠΙΕΡΡΗΣ

ΚΥΚΛΟΣ ΚΘ'

ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2015 - 2016

*Η Ταυτότητα του Ελληνισμού
στην Ιστορία (c. 1104 – 404 π.Χ.)*

Η

η Αιωνιότητα στον Χρόνο

(Παραλλαγές στο «Γνώθι σαυτόν»)

ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ 31^ο

Πέμπτη 14 Ιουλίου 2016

1/ Σημειώσεις

2/ Το Σεμινάριο

Σημειώσεις

Η φετινή μας περίοδος των Σεμιναρίων περατούται την Πέμπτη (του Διός) στις 28 Ιουλίου και ευθύς την επαύριο Παρασκευή (της Αφροδίτης) 29 του μηνός αρχίζουμε την χωρολογική μας συνάντηση στην Ανδρύν-αινα αφιερωμένη στον Επικούριο Απόλλωνα. Δεόντως τελειώνουμε την περίοδο στον χρόνο με την υμνολογία της αιωνιότητας, με «λογική» θυσία στον Απόλλωνα, (έτι περαιτέρω προβαίνοντας αγνώ ποδί οι την μακαριότητα εποπτεύοντες) ευχόμενοι με τον Μάντικλο «χαρίεσαν αμοιβάν».

Το πρόγραμμα της συνάντησης έχει διαμορφωθεί και αποστέλλεται χωριστά εδώ. Έχει ενσωματωθεί δέσμη άλλων διαστάσεων κατά τις οποίες θα εποπτεύσουμε και θεωρήσουμε την αλήθεια του τόπου που θα επισκεφθούμε και της ιστορίας του, του χωροχρόνου δηλαδή του νήματος της ύπαρξης όπως αποκαλύπτεται στην Πελασγική Παρρασία σε πλαίσιο ΑχαιοΐωνικοΑιολικό, δηλαδή «Μυκηναϊκό», επιβατεύοντος του νέου θεού, του Νεαρώδους του Κάλλους, επί Γης και Ουρανού, επί παντός Δαιμονικού θεσμού.

Όποιος ενδιαφέρεται να συμμετάσχει να επικοινωνήσει μαζί μου.

ΤΟ ΣΕΜΙΝΑΡΙΟ

Σε αυτά τα τελευταία σεμινάρια προσεγγίζουμε από διάφορες γωνίες την χρυσή ακμή του Ελληνισμού στον 5^ο π.Χ. αιώνα.

Σημαιοφόρος είναι τώρα η Αθήνα.

Η Κόρινθος έκλινε να διαδεχθεί την Σπαρτιατική Σκυτάλη όταν οικοδόμησε τον αρχαιολογικό Δωρικό ναό του Απόλλωνα στο δεσποτικό και εστιακό σημείο της πόλης κατά το τέλος του 7^{ου} αιώνα π.Χ. (και όχι γύρω στο 540 π.Χ., που είναι πολύ αργά για αυτήν την αρχιτεκτονική μορφή, ειδικά στην κυρίως Ελλάδα). Ο ναός οικοδομήθηκε είτε προς το τέλος της τυραννίας του Κύψελου (c. 655 – 625 π.Χ.), είτε στην αρχή της του Περίανδρου (625 – 585 π.Χ.). Υπήρξε ευνοϊκή διάθεση του θεού προς τον Κύψελο. Η ευμένεια εκδηλώθηκε με χρησμούς που η Πυθία εξήγγειλε στον άσημο αλλά Λαπίθη το γένος Ηετίωνα, πατέρα του Κύψελου (No. 6 Parke – Wormell) και συνωδία στους Βακχιάδες, γένος που αριστίνδην και πλουτίνδην κυβερνούσε την Κόρινθο μέχρι τα μέσα του 7^{ου} π.Χ. αιώνα (No. 7 Parke – Wormell), αλλά και στον ίδιο τον Κύψελο, όταν συμβουλευθήκε τον θεό πριν επιχειρήσει την κατάληψη της εξουσίας (No. 8 Parke – Wormell). Ο χρησμός No. 9 (από ύστερη και προκατειλημμένη πηγή, την συλλογή του Οινόμαου) που φαντάζει αρνητικός, μπορεί απλά να περιγράψει την πάσχουσα διάσταση της τυραννίας του Κύψελου: πολλές δυστυχίες θα προκαλέσει (στους αντιπάλους του). Θα άλλαζε χρώμα σε ένα θετικό πλαίσιο (είναι μέρος χρησμού, ένας στίχος, και δεν ξέρουμε το όλον.

Ο Περίανδρος είχε διαρκή αναφορά στο μαντείο των Δελφών. Όταν προς το τέλος της ζωής του διενέχθη προς τον υιό του Λυκόφρονα, και το πράγμα έφθασε σε έριν ανήκεστον, εθέσπισε όποιος συνδυάζεται καθ' οιονδήποτε τρόπον προς εκείνον, έστω και μιλώντας μαζί του, να οφείλει ποινή στον Απόλλωνα, «ιερή ζημία». (Ηρόδοτος, III, 52,1). Ο θησαυρός του Απόλλωνα προϋποθέτει ιστάμενο τον ναό του Απόλλωνα, που θα πρέπει

επομένως να είχε εγερθεί μέχρι το αργότερο την αρχή του 6^{ου} αιώνα. Η μορφή (δομή και αναλογίες) ανάγουν σε προηγούμενη εποχή, και πρωταρχή αρχετυπική Δωρικού ρυθμού, το πιθανότερο την δεύτερη δεκαετία προ του τέλους του 7^{ου} αιώνα.

Ο ναός του Απόλωνος στην Κόρινθο είναι το αρχιτεκτονικό αντίστοιχο του Κούρου της Φιγαλείας στην πλαστική.

Αλλά η ισχυρή Κορινθιακή ροπή δεν ευοδώθηκε, δεν τελεσφόρησε η ευοίωνη αρχή πολιτισμικής ηγεμονικής δυναμικής, που είχε την έναρξή της με τον επικό ποιητή Εύμηλο και σημάδια της τα εν Ολυμπία αναθήματα του Κυψέλου (ή του Περιάνδρου το δεύτερο), την κατάγραπτη κίστη, αληθή κυψέλη των Κυψελιδών, (*“λάρναξ κέδρου μὲν πεποίηται, ζῶδια δὲ ἐλέφαντος ἐπ’ αὐτῆς, τὰ δὲ χρυσοῦ, τὰ δὲ καὶ ἐξ αὐτῆς ἐστὶν εἰργασμένα τῆς κέδρου”*, η λεπτομερής περιγραφή, Πausanias V, 17, 5 – 19, 10) και συζυγούν έτερον, *“σφυρήλατος χρυσοῦς ἀνδριάς εὐμεγέθης <Διός>”* (Στράβων Η, 6, 20, p. 536.8-10 Meineke; Η, 3, 30, p. 502.30-32 M. Ήταν περιβόητος, cf. Πλάτων, Φαίδρος, 236B; Φώτιος, Λεξικόν, s.v. Κυψελιδῶν ἀνάθημα). Στις βαρυσήμαντες «πρωτιές» της Κορίνθου (πρώτοι ευρέτες) που αναφέρει ο Πίνδαρος (Ολυμπιονίκαι, XIII, 16-22: (α) διθύραμβος, (β) χαλινός, (γ) αετωματική διαμόρφωση του ναού, μια ποιητική, μια πρακτική, και μια αρχιτεκτονική-γλυπτική), πρέπει να προστεθεί και το εφεύρημα της ναυτοσύνης τους: επινόησαν την τριήρη και μεταποίησαν επί το λειτουργικότερο την δομή του φορτηγού πλοίου (πριν το 704 π. Χ., Θουκυδίδης, I, 13, 2-4; cf. Διόδωρος XIV, 42, 3).

Μέγα ζήτημα προκύπτει: οι λόγοι και αιτίες της αποτυχίας της Κορίνθου να ηγηθεί του Ελληνισμού ως πολιτισμικού φαινομένου. Θα μας απασχολήσει επισταμένως το θέμα. Οικονομισμός, και σωφροσύνη ευνομίας, και πρακτικός νους συναπεργάστηκαν το υστέρημα. Στο τέλος οι Κορίνθιοι απέτυχαν και στα προσδοκώμενα αποτελέσματα της φρονιμάδας τους, παρά το τεράστιο πλεονέκτημα που τους εξασφάλιζε η Σπαρτιατική συμμαχία. Ηττήθηκαν και στον οικονομικό πόλεμο από την Αθήνα στο δεύτερο ήδη μισό του 6^{ου} αιώνα π.Χ.

Η Αθήνα, χωρίς την οιαδήποτε Δωρική κάθοδο και ανάκραση, επιδεικνύει εξ αρχής μια ιδιαίτερα δημιουργική έμπνευση από το Δωρικό πνεύμα, μια γόνιμη οικειότητα στην πρόσληψη του Δωρικού βιώματος. Γίνεται αληθής εισπνήλας του Δωρικού αίτη. Ο έρωσ αυτός εκδηλώνεται ήδη με την

ποιότητα της αγγειογραφίας της κατά την Γεωμετρική εποχή. Χωρίς βίαιη διακοπή της συνέχειας στην υπομυκηναϊκή εποχή, πρωτοστατεί στις νέες εξελίξεις με τον πρωτοαττικό γεωμετρικό ρυθμό.

Το ίδιο φαινόμενο παρουσιάζεται τέσσαρες σχεδόν αιώνες αργότερα με την Αττική ανάληψη της Δωρικής μνημειακής πλαστικής. Στην αρχή η γλυπτική δημιουργία τηρεί την ισότητα μεταξύ της δωρικής αρχής και του ιωνικού ύφους, αλλά συν τω χρόνω, η βασική κατεύθυνση είναι του προέχοντος Δωρισμού.

Στον 5^ο αιώνα η ροπή αυτή εντείνεται. Ήδη κατά τον 6^ο η αρχιτεκτονική της πόλης στην ακρόπολη είναι θεμελιωδώς δωρική. Τον επόμενο και Αθηναϊκό αιώνα η μητρόπολη των Ιώνων Δωρίζει με χαρά και ηδονή.

Στην ποίηση όμως παραμένει πρακτικά βουβή. Ο Σόλων αποτελεί μια εξαίρεση, ενώ και αυτός είναι περισσότερο «σοφός» γνωμολόγος της ελεγγείας παρά ποιητής με την Πινδάρειο έννοια.

Η Αθήνα μεγαλώνεται ποιητικά όταν βρίσκει τον σφυγμό του βιώματός της. Ούτε το έπος ούτε το μέλος της ταιριάζει ιδιαίτερα. Και κάτι πικρόχολες ευφυΐες στα συμποτικά δεν κάνουν σπουδαία ιαμβική μουσα.

Αλλά μόλις βρήκε το τραγικό και το κωμικό η Αττική ψυχή ενθουσιάστηκε – και ιδού διηγέρθη και υψώθη.

Το γιατί θα ερευνήσουμε αυτήν την Πέμπτη 14 Ιουλίου στις 8.30 το βράδυ. Εμβαπτίζοντας το «θαύμα» της απορίας στο μεταφυσικό του βυθό, ξαναδουλεύοντας το μέγα ζήτημα του Μονισμού και Δυισμού.

Αυτή ευτυχώς, ως εάν αυτοσχεδιασθείσα για την Στιγμή, είναι η προαναγγελημένη θεματική για αύριο το βράδυ:

Ο Μονισμός «Πριν» και «Μετά» τον Δυισμό

(Μονή – Πρόοδος – Επιστροφή)

Το Οντικό «Βάθος» του Φαίνεσθαι και η Αλήθεια του Κάλλους:

Νους, Τάξη και Ρυθμός του Κόσμου

Τα σεμινάρια περιλαμβάνουν ανάλυση και συζήτηση. Στόχος είναι να ολοκληρώνονται μέσα σε ένα δίωρο, αρχίζοντας πια νωρίτερα, ει δυνατόν ακριβώς στις 8.30.

Πραγματοποιούνται στην Αίθουσα Διαλέξεων του Μεγάρου Λόγου και Τέχνης, Πλατεία Γεωργίου Α', 2^{ος} όροφος.